

Põhikooli saksa keele lõpueksamist 2021

Aile Arro

Saksa keele peaspetsialist

1. Saksa keele lõpueksami eesmärgid

Tulenevalt haridusministri 15. detsembri 2015. a määrusest nr 54 „Tasemetööde ning põhikooli ja gümnaasiumi lõpueksamite ettevalmistamise ja läbiviimise ning eksamitööde koostamise, hindamise ja säilitamise tingimused ja kord ning tasemetööde, ühtsete põhikooli lõpueksamite ja riigieksamite tulemuste analüüsimise tingimused ja kord“ on põhikooli lõpueksamite eesmärgid järgmised:

- 1) saada tagasisidet õppimise ja õpetamise tulemuslikkusest;
- 2) suunata eksami sisu ja vormi kaudu õppeprotsessi;
- 3) teha otsus põhikooli lõpetamise kohta.

Saksa keele põhikooli lõpueksamiga hinnatakse riiklikus õppekavas määratletud kooliastme õpitulemuste saavutatust.

Saksa keele põhikooli lõpueksam kontrollib kirjutamis-, kuulamis-, lugemis- ja rääkimisoskust. Eksam põhineb riiklikul õppekaval ja Euroopa keeleõppe raamdokumendil ning vastab ligilähedaselt Euroopa Nõukogu keeleoskustaseme B1-taseme kirjeldusele.

2. Eksami korraldus

Põhikooli lõpueksam saksa keeles toimus 14-15. juunil 2021. aastal. Töö koosnes kirjalikust ja suulisest osast ning suulise eksami läbiviimiseks oli koolidel kaks

päeva. Suure erinevusena ei arvatatud sel aastal eksami protsendilist tulemust ümber hinneteks ning õpilasele kuvatigi vaid sooritusprotsent.

Eksamitöö eest oli võimalik saada 100 punkti.

Eksamile registreerus 39 õpilast.

Eksamitöö hindamine toimus koolis.

3. Eksami ülesehitus

Saksa keele põhikooli lõpueksamitöö koosneb kirjalikust (kuulamine, lugemine, kirjutamine) ja suulisest (rääkimine) osast. Ülevaate eksami osadest, nende kestusest, osakaalust ning ülesannete ja üksikküsimuste hulgast annab järgnev tabel.

Tabel 1. 2021. a. saksa keele põhikooli lõpueksami osad

Eksamiosa		Kestus	Max punkte	Ülesanded/ üksikküsimused
I osa	Kuulamine	30 min	25	4/25
II osa	Lugemine	60 min	30	4/30
III osa	Kirjutamine	45 min	25	2
Kokku	Kirjalik osa	135 min	80	10/55
IV osa	Suuline osa	15 min	20	2
Kokku	Kirjalik ja suuline osa	150 min	100	12

Kuulamis- ja lugemisosa koosnesid kumbki neljast ülesandest, kusjuures üksikküsimuste hulk oli lugemisosas suurem (30) kui kuulamisosas (25). Iga küsimuse kaal oli 1 punkt. Kirjutamis- ja rääkimisosa koosnesid kumbki kahest ülesandest, soorituste hindamisel kasutati vastavaid hindamisskaalasid (vt Harno koduleht www.harno.ee).

4. Eksamil osalejatele põhiandmed ja eksami tulemused

Analüüsi aluseks on Harnole laekunud 39 õpilase tööd kümnest koolist. Tabel 4 näitab eksamil osalenud õpilaste ja koolide hulga muutusi aastatel 2011–2021.

Tabel 4. Eksamil osalenud õpilaste ja koolide hulk 2011–2021

aasta	eksaminandide hulk	koolide hulk
2011	128	25
2012	108	30
2013	143	24
2014	117	20
2015	77	16
2016	52	15
2017	50	13
2018	34	6
2019	43	12
2020	eksamit ei toimunud	
2021	39	10

Nagu igal aastal, on ka seekord ilmselt üheks madala eksaminandide arvu põhjuseks meie riigieksamiga konkureerivad rahvusvahelised saksa keele eksamid. Kõige populaarsem on hetkel Saksa I astme keelediplomi eksam (DSD-I). Kuna DSD-eksamilt on võimalik saada eluaegse kehtivusega keelediplom, on mõistetav, miks õpilased just selle kasuks otsustavad. Kuna ei seda ega ka teisi rahvusvahelisi saksa keele eksameid põhikooli lõpueksamitena ei arvestata, valivad õpilased enamasti riigieksamite seast inglise keele, et kahes erinevas keeles oma taset testida.

Tulevikku vaadates oleks kindlasti mõistlik kaaluda ka rahvusvaheliste eksamite arvestamist põhikooli lõpueksamina, kuna see võimaldab paremini jälgida õpilaste taset liikudes põhikoolist edasi gümnaasiumisse ning vähendaks ka õpilaste langevat pinget, mis tekib seoses nelja eksami sooritamisega põhikooli lõpus. Samuti aitaks võimalik rahvusvahelise diplomi saavutamine tõsta õpilaste motivatsiooni eksami sooritusel. Saksa I astme keelediplomi eksam on ka heaks aluseks gümnaasiumis tehtavale Saksa II astme keelediplomiksamile, mis

mõõdab tasemeid B2/C1. Kuna antud eksameid on võimalik sooritada vaid Saksa Välismaise Koolihariduse võrgustikku (ZfA) kuuluvates koolides, tuleks rahvusvaheliste eksamite arvestamise puhul pidada silmas ka neid koole, kellel hetkel põhikooli lõpus rahvusvahelise eksami tegemine võimalik ei ole. Kuna me aga gümnaasiumis nagoonii *Goethe Zertifikat B1* eksamit pakume, oleks võimalik seda rakendada ka põhikooli lõpus väljaspool võrgustikku olevatele koolidele.

Nagu ka mitmel eelneval aastal, oli ka sel aastal lõviosa eksaminandidest Tallinna Saksa Gümnaasiumist. Kõik teised koolid peale Kadrioru Saksa Gümnaasiumi, kus oli kaks eksaminandi, olid esindatud vaid ühe õpilasega. Kui kõik ZfA võrgustikku kuuluvad koolid oma õpilased riikliku põhikooli eksami asemel rahvusvahelise Saksa I astme keelediplomi eksami juurde suunaks, oleks meil igal aastal vaid maksimaalselt viis õpilast meie poolt ettevalmistatud eksamit tegemas. Arvestades eksami ettevalmistamiseks vajaminevat ressursi, siis oleks ka finantsiliselt mõistlikum pakkuda õpilastele võimalust rahvusvahelisi eksameid sooritada.

Aastate lõikes võime võrrelda soorituste hulka ja ka keskmist sooritusprotsenti. Eksami muutunud formaadi tõttu ei ole võrreldavad kõrgeimad ja madalaimad punktid ega keskmised tulemused punktides. Enne aastat 2014 oli maksimaalne võimalik tulemus 75 punkti, hiljem 100. Üldjoontes on keskmine tulemus jäänud samaks ning kõikumine on olnud viimaste aastate jooksul minimaalne (vt. Tabel 5). Kuna sel aastal tulemusi hinneteks ümber ei arvestatud, ei ole selles osas võrdlusi võimalik teha.

Tabel 5. Põhikooli saksa keele lõpueksami üldstatistika aastatel 2010-2021

aasta	eksaminandide hulk	kõrgeim tulemus	madalaim tulemus	keskmine tulemus	keskmine sooritus	keskmine hinne
2010	154	75 (100%)	26	57,7	77%	3,9
2011	128	74,5	33	60,3	80,4%	
2012	108	74	21	58,8	78,4%	4,1
2013	143	75	17	61	81,4%	4,2
2014	117	100	50	84,9	84,9%	
2015	77	100	15	83,7	83,7%	4,1
2016	52	99	51	85,6	85,6%	4,4
2017	50	99	36	84,8	85%	4,3
2018	34	97	53	84,5	84%	4,2

2019	43	99	20	83,3	83,3%	4,2
2020	eksamit ei toimunud					
2121	39	97	46	86,5	86,5	-

Seda, et eksamit sooritas tugev kontingent ja et B1-tasemel eksam oli nende jaoks jõukohane, illustreerib ka järgnev tabel.

Tabel 6. Eksamitulemused eesti ja vene õppekeelega meeste ja naiste seas vastavalt punktidele

	Mehed	Naised	Eesti õppekeel	Vene õppekeel	Kokku
0p	0	0	0	0	0
1-19p	1	0	1	0	1
20-49p	1	0	1	1	2
50-74p	2	1	3	0	3
75-89p	6	10	15	1	16
90-100p	11	8	19	0	19
Kokku	20	19	37	2	39

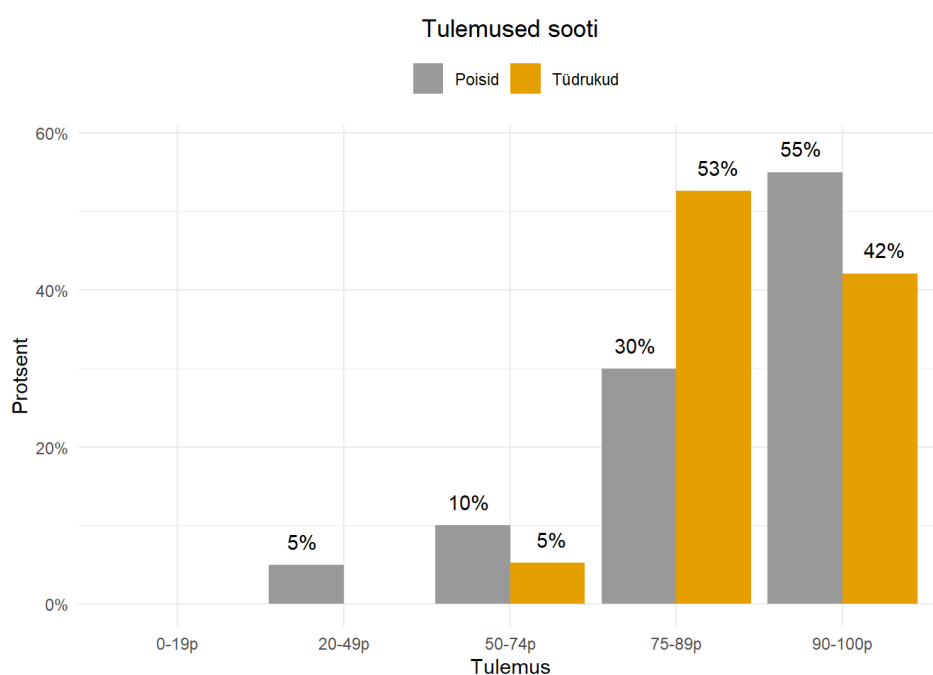
Vaid üks eksaminand ei saavutanud eksamil vähemalt rahuldavat tulemust ehk sai alla 50 punkti. Enamus õpilastest said 75-100 punkti, mis näitab hästi õpilaste tugevat taset. Muidugi tuleb silmas pidada ka asjaolu, et tegemist on valikeksamiga ning selle valivadki üldjuhul vaid väga hea keeleoskusega õpilased. Eesti- ja muukeelsete koolide, samuti maakondade ja koolitüüpide võrdluseks puudub alus, sest eksami sooritajate hulgas oli vaid kaks õpilast muu õppekeelega koolist kui eesti keel ja väljaspool Harjumaad sooritas eksami vaid seitse eksaminandi. Seetõttu ei saa ka vastavaid järeldusi teha.

79,8% eksaminandidest ehk 31 õpilast õppis saksa keelt A-võõrkeelena ning kuus õpilast B-võõrkeelena. Kaks õpilast ei märkinud tööle, millise keelena nad saksa keelt õppinud on. Selle eksami söandavad valida vaid väga vähesed väga heade õpitulemustega õpilased, kes on sageli mingitel asjaoludel saksa keelt õppinud ka väljaspool kooli, mida näitavad selgelt ka nende tulemused. B-keeles õpilaste madalaim tulemus oli näiteks oluliselt kõrgem A-keeles õpilaste madalaimast tulemusest. Kahjuks ei ole teada, kas õpilased on ka omal käel keeleõppega tegelenud või on nad tõesti koolitundide raames ületanud õppekavas ettenähtud tingimusi ning saavutanud ka B-keeles põhikooli lõpuks B1-taseme.

Tabel 7. Eksamitulemused A või B võõrkeele järgi

	N	N (%)	Keskmine %	Min	Mediaan	Max
A	31	79,8	88,4	46	90,0	97
B	6	15,4	81,0	61	88,0	96
	2	5,1	74,5	74	74,5	75
Kokku	39	100	86,5	46	89,0	97

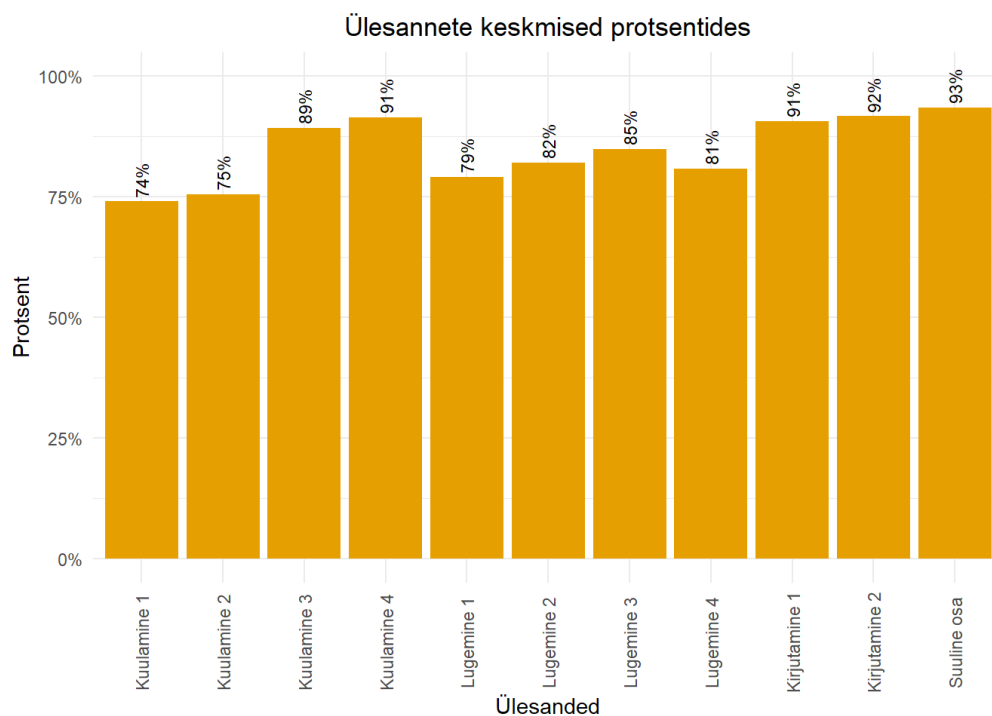
Eksaminandide hulgas oli 19 poissi ja 20 tüdrukut. Keskmine sooritusprotsent oli sel aastal mõlema soo esindajatel ühtmoodi kõrge 86,5%.

Joonis 1. Eksamitulemused sooti

5. Ülevaade osaoskuste tulemustest

Erinevate osaoskuste keskmiste tulemuste võrdlus (vt graafik 2) näitab, et 2021. a lõpueksamil olid ülesannete keskmised sooritusused kõigis osaoskustes ühtlaselt kõrged. Kuna aga tegemist on valikeksamiga, on ka mõistetav, et eksami valivad just väga kõrge keeleoskusega õpilased.

Joonis 2. Tulemuste jaotus vastavalt ülesannete keskmisele protsentsides

5.1 Kuulamisosa

Kuulamisosa koosnes neljast erinevast ülesandest. Ülesandetüüpidest olid kasutusel kolmese valikuga valikvastusülesanne, sobitusülesanne ning lünga täitmine lühivastusega. Õpilastel tuli kuulata mitmesuguseid B1-tasemele vastava raskusastmega tekstiliike: lühikesed raadiouudised, intervjuu, pikem tutvustus, väljavõtted igapäevastest vestlustest. Kuulamisülesannetega mõõdeti arusaamist teksti peamisest mõttest, olulise info leidmist tekstist ning teksti detailset mõistmist. Kuulamisülesannetega mõõdetavad oskused ja tekstide sisu vastasid õppekavale.

Esimeses ülesandes tuli eksaminandidel kuulata seitset lühikest teksti ja lahendada iga kuulatud teksti kohta üks valikvastustega ülesanne (kolmene valik). Selle ülesande keskmine lahendusprotsent oli 74,0, mis näitab, et ülesanne oli antud kontingendile suhteliselt lihtne.

Teise ülesande alustekstina kuulati intervjuud ning kuuldu põhjal tuli lahendada kolmese valikuga valikvastusülesanne (7 üksikküsimust). Ka selle ülesande

keskmise lahendusprotsent oli 75,5, seega oli ka see ülesanne eksaminandidele jõukohane.

Kolmas ülesanne oli sobitamisülesanne, kus viis inimest rääkisid oma lemmikraamatutest ning kõneleja tuli seostada kuulnud mõtteavalduse sisu kohta käiva lausungiga. Lausungeid oli ühe võrra rohkem kui kõnelejaid. Ka see ülesanne oli eksaminandidele lihtne – lahendusprotsent oli lausa 89,2.

Neljandas ülesandes kuulsid eksaminandid raadiouudist sakslaste puhkamisharjumuste kohta läbi aegade. Neil tuli teksti kohta käivates lausetes täita lüngad, kirjutades lühivastused (1–3 sõna või arvu). Õigeks loeti ka need vastused, kus võisid küll olla õigekirja- või grammatikavead, kuid need ei seganud arusaamist. Selle ülesande eest oli võimalik saada 6 punkti. Ka selle ülesandega said õpilased väga hästi hakkama. Lahendusprotsent oli kogu kuulamisosa kõrgeim ehk 91,5.

Järgmine tabel annab ülevaate kuulamiosa tulemustest sooti.

Tabel 10 . Kuulamisosa tulemused sooti

	N	N(%)	Keskmine	Keskmine %	Min	Mediaan	Max
M	19	51	21,2	84,6	13	88	25
N	20	49	19,6	78,5	10	80	25
Kokku	39	100	20,4	81,6	10	84	25

5.2 Lugemisosa

Lõpueksamitöö lugemisosa koosnes 30 üksikküsimusest, mis jagunesid nelja erinevat tüüpi ülesande vahel. Ülesannete aluseks olid erinevad tekstiliigid erinevatel teemadel. Juba alates 2014. aastast on nii ülesannete kui üksikküsimuste hulk võrreldes varasemaga kahekordistunud. Ennekõike on see toimunud eksamitööst välja jäänud keele struktuuri osa arvelt. Ülesannete ja tekstide suurem hulk võimaldab saada parema pildi eksaminandide lugemisoskusest. See annab ka võimaluse kasutada suuremat hulka erinevaid tekstiliike ja katta paremini õppekava teemasid.

Lugemisosa esimene ülesanne koosnes ajaleheartiklist looduse ja botaanika teemal ja seitsmest valikvastusülesandest (kolmene valik). Ülesanne antud kontingendile mingeid raskusi ei valmistanud, vaid oli pigem isegi liiga lihtne – keskmine lahendusprotsent oli 79,1. Ülesandega mõõdeti olulise info mõistmist, teksti detailset mõistmist ja valikulise info leidmist.

Teine ülesanne koosnes tekstist, millest oli kuus lauset eemaldatud ja pandud panka. Eksaminand pidi lause oma õigele kohale asetama. Pangas oli üks lause rohkem kui tekstis lünki. Ülesande keskmine sooritusprotsent oli 82,1. Kui tavaliselt on antud ülesanne kogu eksami raskeim, kuna juba üks eksimus võib kogu tulemust suurel määral mõjutada siis selle aasta eksaminandid said sellega üle ootuste hästi hakkama. Teine ülesanne mõõtis muuhulgas ka tekstisiseste seoste mõistmist.

Kolmas ülesanne keskendus lisaks teksti üldisele mõistmisele ka keele struktuurile – lünka tuli kolme võimaliku variandi hulgast valida teksti sobiv õige grammatiline vorm või sõna. Tegemist oli lugemisosa kõige kõrgema sooritusprotsendiga ülesandega - 84,9. Ülesanne mõõtis tekstisiseste seoste mõistmist, keelelist korrektsust, sõnavara ulatust.

Neljanda ülesande alustekstidena kasutati lühikesi uudisnuppe ajakirjandusest. Tekstiga tuli sobitada pealkiri. Pealkirju oli ühe võrra rohkem kui tekste. Keskmine lahendusprotsent oli 80,8. Ülesanne mõõtis arusaamist teksti peamisest mõttest.

Tabel 11. Lugemisosa tulemused sooti.

	N	N(%)	Keskmine	Keskmine %	Min	Mediaan	Max
M	19	51	25,0	83,2	16	27	29
N	20	49	24,3	80,9	13	25	28
Kokku	39	100	24,6	82,1	13	25	29

5.3 Kirjutamisosa

Eksaminand pidi kirjutama kaks eriliigilist teksti: foorumi postituse (vähemalt 60 sõna) ja isikliku kirja (vähemalt 120 sõna). Seega oli eksaminandidel võimalus

kirjutada kaks selgelt eristuvat tekstiliiki, millel on erinev adressaat ja register. Foorumiposituse eest oli eksaminandidel võimalus koguda üheksa ja isikliku kirja eest kuusteist punkti.

Ülesanded võimaldasid mõõta järgmiste kirjutamisoskuse aspektide valdamist: kirjeldada mingit olukorda, kirjeldada minevikusündmust, avaldada arvamust mingi probleemi kohta ja seda põhjendada/selgitada, avaldada arvamust kultuuriteemal, vahendada kogemusi. Ülesanded on autentsed ja vastavad õppekavale.

Esimeses kirjutamisosas oli miinimumtulemus 2 punkti ning maksimum 9 punkti. Teises vastavalt 4 ja 16 punkti.

Tabel 12. Kirjutamisosas tulemused sooti.

	N	N (%)	Keskmine	Keskmine (%)	Min	Max
M	19	51	22,1	88,2	6	25
N	20	49	23,6	94,5	21	25
Kokku	39	100	22,8	91,3	6	25

5.4 Rääkimisosas

2021. a lõpueksamitöö rääkimisosas koosnes tavapäraselt kahest ülesandest. Esmalt pidi eksaminand kirjeldama pilti, millele järgnes suunatud vestlus pildist lähtuval teemal. Teise ülesande juures tuli eksaminandil nii nagu eelmistelgi aastatel osaleda rollimängus. Rollimängukaardil olid ära toodud suhtlustoimingud, mida tuli täita: erinevatest võimalustest rääkimine, valiku tegemine ja põhjendamine, ettepaneku tegemine, vastuvõtmine ja tagasilükkamine ning selle põhjendamine, küsimusele vastamine, vestlusest kokkuvõtte tegemine. Rollimängukaardil olevad kõnestiimulid olid antud piltidena, et vähendada etteantud teksti. Teine ülesanne sisaldas seitse õpilase kõnevooru. Rääkimisosas sooritusi hinnati neljast aspektist: ülesande täitmine, väljendusoskus,

grammatiline õigsus, hääldus ja soravus. Iga aspekti eest oli võimalik saada maksimaalselt viis punkti. Rääkimisosa keskmised tulemused olid väga kõrged.

Tabel 13. Rääkimisosa tulemused sooti

	N	N (%)	Keskmine	Keskmine %	Min	Mediaan	Max
M	20	51	18,4	91,8	11	19	20
N	19	49	19,1	95,3	16	20	20
Kokku	39	100	18,7	93,5	11	19	20

6. Kokkuvõte

Kokkuvõtvalt võib öelda, et 2021. a lõpueksamitöö oli sooritajatele igati jõukohane, pakkudes eksaminandidele mitmekesisust nii teemade kui ka ülesandetüüpide lõikes. Ülesannete kõrge sooritusprotsent ei tähenda ilmtingimata liiga lihtsat eksamit või eksami mittevastavust B1 tasemele, vaid pigem äärmiselt tugevat eksaminandide gruppi. Seda illustreerib ka asjaolu, et enamik eksaminande õppis saksa keele süvaõppega koolis. Eksami valis üle mitme aasta taaskord võrdlemisi palju saksa keelt B-võõrkeelena õppivat õpilast, kes tulemuste poolest väga palju A-võõrkeele õppuritele alla ei jäänud. Kasutatud materjalid käsitlesid noorte maailma puudutavaid teemasid ning olid ajakohased.

Lõpueksamitöö vastas A-võõrkeele õppekavale.